

MASOMO YETU

MASWALI 20 YA MCQ: DHANA NA MATAWI YA FALSAFA KATIKA ELIMU

Kiwango: Stashahada ya Ualimu | Lugha: Kiswahili | Chagua jibu moja sahihi kwa kila swali.

SEHEMU A: MASWALI

1. Katika shule moja, mwalimu mkuu anadai kuwa lengo kuu la elimu ni kuwafanya wanafunzi wakariri maarifa yaliyopo. Mwalimu mwingine anasisitiza kuwa elimu inapaswa kumjenga mwanafunzi aweze kuhoji, kutafakari na kujitegemea kimawazo. Tofauti yao inagusa zaidi dhima ipi ya falsafa katika elimu?

- A. Kuchunguza na kufafanua malengo na madhumuni ya elimu
- B. Kuamua idadi ya vipindi katika ratiba ya shule
- C. Kupima kiwango cha ufaulu kwa mitihani ya mwisho
- D. Kuchagua vitabu kulingana na bei yake

2. Mwalimu anatumia ushahidi wa majaribio ya darasani kuthibitisha kuwa mbinu fulani inasaidia wanafunzi kujifunza. Hata hivyo, anahoji pia kama matokeo hayo yanatosha kuhalalisha hitimisho lake kwa wanafunzi wote. Tawi gani linamsaidia kuchunguza uhalali wa maarifa hayo?

- A. Metafizikia
- B. Epistemolojia
- C. Estetiki
- D. Maadili

3. Katika mjadala wa nidhamu, mwalimu anauliza: 'Je, mwanafunzi anaweza kuwajibika kwa kitendo chake ikiwa tabia yake imeathiriwa na mazingira ya nyumbani na jamii?' Swali hili linahusu zaidi tatizo lipi la kifalsafa?

- A. Uhuru wa hiari na uamuzi wa kimbele
- B. Uzuri wa mazingira ya shule
- C. Uhalali wa takwimu za mtihani
- D. Chanzo cha maarifa ya kisayansi

4. Mwalimu anasema: 'Wanafunzi wanaopata alama 80 au zaidi wameelewa somo. Asha amepata 85; kwa hiyo Asha ameelewa somo.' Ni kipengele gani kinachopaswa kuchunguzwa kwanza ili kutathmini hoja hii?

- A. Kama hitimisho linafuata kimantiki kutoka kwenye msingi na kama msingi ni wa kweli
- B. Kama Asha anapenda somo hilo
- C. Kama alama 85 inaonekana nzuri kwenye cheti
- D. Kama mwalimu ana uzoefu wa miaka mingi

5. Shule inataka kuanzisha sera ya kuwapa wanafunzi wote adhabu sawa kwa kosa linalofanana. Mwalimu anapinga akisema kuwa mazingira na nia ya kila mwanafunzi vinapaswa kuzingatiwa ili kutenda haki. Mjadala huu unahusiana zaidi na tawi gani?

- A. Estetiki
- B. Maadili
- C. Epistemolojia
- D. Metafizikia

6. Katika somo la Maarifa ya Jamii, mwalimu anawauliza wanafunzi kama jamii inaweza kuwa na thamani za kimaadili zinazopaswa kuheshimiwa hata pale zinapopingana na matakwa ya mtu binafsi. Swali hili linaangukia zaidi eneo lipi?

- A. Aksiolojia
- B. Mantiki ya kihisabati pekee
- C. Metafizikia ya vitu vya kimwili pekee
- D. Estetiki ya sanaa

- 7. Mwalimu anatumia picha, muziki na michoro kuwasaidia wanafunzi kuthamini uzuri wa kazi za sanaa. Kisha anawauliza kama uzuri ni sifa ya kitu chenyewe au hutegemea mtazamaji. Tawi gani linaongoza mjadala huo?**
- Epistemolojia
 - Estetiki
 - Metafizikia
 - Mantiki
- 8. Mwalimu anadai kuwa mwanafunzi hawezi kujifunza chochote bila kuona, kusikia, kugusa au kupata uzoefu wa moja kwa moja. Msimamo huu unakaribiana zaidi na falsafa ipi ya maarifa?**
- Uempiria
 - Urazini
 - Udhanifu wa kimaadili
 - Uamuzi wa kimbele
- 9. Mwanafunzi anahoji kuwa baadhi ya kanuni za kihisabati zinaweza kujulikana kwa kutumia akili hata kabla ya kuzithibitisha kwa majaribio ya hisia. Msimamo huu unawakilisha nini?**
- Uempiria
 - Urazini
 - Urelativisti wa kimaadili
 - Estetiki
- 10. Katika kikao cha walimu, mmoja anasema kuwa 'mwanafunzi mwerevu ni yule anayepata alama za juu tu.' Mwingine anauliza maana ya 'uelewa' na 'werevu' na kama dhana hizo zinaweza kupimwa kwa kipimo kimoja. Hatua ya pili ni mfano wa nini?**
- Uchambuzi wa dhana
 - Uamuzi wa kimaadili
 - Utafiti wa uzuri
 - Ufafanuzi wa uwepo wa vitu
- 11. Mwalimu anasema: 'Kila mwanafunzi anayehudhuria vipindi vyote hufaulu. Neema amehudhuria vipindi vyote; kwa hiyo lazima atafaulu.' Ni udhaifu upi unaoweza kujitokeza hata kama muundo wa hoja unaonekana wa kimantiki?**
- Msingi wa kwanza unaweza kuwa si wa kweli au una jumla isiyothibitishwa
 - Hitimisho haliwezi kuwa sentensi
 - Hoja zote za elimu lazima ziwe za kihisia
 - Mantiki haiwezi kutumika shuleni
- 12. Mwalimu anasema kuwa maarifa ya mwanafunzi yanapaswa kupimwa kwa kuangalia ushahidi wa kile anachoweza kufanya, si kwa kukubali tu anachodai kujua. Mjadala huu unahusu zaidi swali lipi la epistemolojia?**
- Ni nini kinachohesabika kuwa ushahidi wa kutosha wa maarifa?
 - Ni rangi gani inayopendeza darasani?
 - Ni adhabu ipi inafaa kwa kosa fulani?
 - Je, shule inapaswa kuwa na bustani?
- 13. Mwalimu anapanga somo kwa kuzingatia kwamba mwanafunzi ni kiumbe mwenye mwili, akili, hisia na mahusiano ya kijamii. Mtazamo huu unamwelekeza kuchunguza zaidi dhana ipi ya kifalsafa?**
- Asili ya binadamu na hali ya uwepo wake
 - Kanuni za uandishi wa insha
 - Upimaji wa kasi ya kusoma pekee
 - Urembo wa sare za shule
- 14. Katika mjadala wa haki ya elimu, mwalimu anauliza kama ni sawa shule kutoa msaada wa ziada kwa wanafunzi wenye mahitaji tofauti ili wote wafikie fursa ya kujifunza. Ni uchunguzi upi unaofaa zaidi?**
- Uchunguzi wa kimaadili kuhusu haki, usawa na wajibu
 - Uchunguzi wa estetiki kuhusu uzuri wa darasa
 - Uchunguzi wa metafizikia kuhusu uwepo wa namba

D. Uchunguzi wa epistemolojia kuhusu kumbukumbu pekee

15. Mwanafunzi anasema: 'Mwalimu huyu amekosea kwa sababu hana elimu ya juu.' Badala ya kuchunguza hoja ya mwalimu, mwanafunzi anashambulia sifa zake. Hili ni kosa gani la kimantiki?

- A. Shambulio dhidi ya mtu (ad hominem)
- B. Ujumlishaji wa haraka
- C. Mzunguko wa hoja
- D. Ulinganisho wa uongo

16. Katika somo la uraia, mwalimu anawataka wanafunzi kutathmini kama kutii sheria ni jambo jema hata pale sheria inapokiuka haki za msingi za binadamu. Swali hili linaonyesha nini kuhusu falsafa?

- A. Falsafa huchunguza kwa kina misingi na uhalali wa kanuni zinazokubaliwa na jamii
- B. Falsafa inakataza watu wote kufuata sheria
- C. Falsafa inahusika na masuala ya sanaa pekee
- D. Falsafa huchukua mila zote kuwa sahihi bila uchunguzi

17. Mwalimu anasema kuwa mwanafunzi akishindwa mtihani, basi hana uwezo wa kujifunza. Mwalimu mwingine anaonyesha kuwa hitimisho hilo limetokana na ushahidi mmoja tu. Ni kosa gani linalowezekana?

- A. Ujumlishaji wa haraka
- B. Hoja ya mamlaka
- C. Mlinganisho sahihi
- D. Hitimisho la deduksheni

18. Katika kupanga mtaala, kamati inajadili kama elimu inapaswa kusesitiza maarifa ya kudumu, ujuzi wa kutatua matatizo au kujenga tabia njema. Ni mchango upi wa falsafa unaoonekana zaidi?

- A. Kuweka wazi na kutathmini misingi ya maarifa, thamani na malengo ya mtaala
- B. Kuamua rangi ya majengo ya shule
- C. Kuhesabu idadi ya madawati pekee
- D. Kuondoa hitaji la tathmini ya ujifunzaji

19. Mwalimu anasema: 'Kwa kuwa wanafunzi wawili wamefanikiwa kwa kutumia mbinu hii, basi mbinu hii itawafaa wanafunzi wote.' Ni tathmini ipi ya kimantiki iliyo bora zaidi?

- A. Hitimisho linaweza kuwa la haraka kwa sababu mifano miwili haitoshi kuthibitisha kanuni ya jumla
- B. Hitimisho ni lazima liwe kweli kwa sababu limetolewa na mwalimu
- C. Hoja ni sahihi kwa sababu ina mifano
- D. Hoja haiwezi kutathminiwa kwa mantiki

20. Shule inataka kuamua kama mafanikio ya elimu yapimwe kwa ufaulu wa mitihani pekee au pia kwa uadilifu, uwajibikaji na uwezo wa kushirikiana. Ni matawi gani yanayohusika moja kwa moja zaidi katika mjadala huu?

- A. Epistemolojia na metafizikia pekee
- B. Aksiolojia na maadili
- C. Estetiki na metafizikia pekee
- D. Mantiki na jiografia

SEHEMU B: MAJIBU NA UFAFANUZI

Tumia sehemu hii baada ya kujibu maswali yote.

1. Jibu sahihi: A

Falsafa ya elimu huchunguza misingi, malengo na madhumuni ya elimu; si kupanga ratiba au kuchagua vitabu kwa bei.

2. Jibu sahihi: B

Epistemolojia huchunguza chanzo, uhalali, mipaka na uhakika wa maarifa.

3. Jibu sahihi: A

Hili ni tatizo la metafizikia kuhusu hiari, uwajibikaji na uamuzi wa kimbele.

4. Jibu sahihi: A

Mantiki huchunguza uhusiano wa kimantiki kati ya misingi na hitimisho; ukweli wa msingi pia ni muhimu katika hoja timilifu.

5. Jibu sahihi: B

Maadili huchunguza mema na mabaya, haki, wajibu na misingi ya maamuzi ya kitabia.

6. Jibu sahihi: A

Aksiolojia huchunguza thamani kwa ujumla, ikijumuisha thamani za kimaadili na za uzuri.

7. Jibu sahihi: B

Estetiki ni tawi linalochunguza uzuri, ladha, sanaa na hukumu za kisanaa.

8. Jibu sahihi: A

Uempiria husisitiza uzoefu wa milango ya fahamu kama chanzo muhimu cha maarifa.

9. Jibu sahihi: B

Urazini huipa akili nafasi kuu katika upatikanaji na uhalalishaji wa maarifa.

10. Jibu sahihi: A

Uchambuzi wa dhana hufafanua maana, mipaka na matumizi ya istilahi ili kuondoa mkanganyiko.

11. Jibu sahihi: A

Muundo halali hauhakikishi ukweli wa misingi; hoja timilifu huhitaji misingi ya kweli na muundo halali.

12. Jibu sahihi: A

Epistemolojia huchunguza vigezo vya maarifa, ushahidi na uhalali wa madai ya kujua.

13. Jibu sahihi: A

Metafizikia hujumuisha maswali kuhusu asili ya binadamu, nafsi, mwili na uwepo.

14. Jibu sahihi: A

Haki, usawa wa fursa na wajibu wa taasisi ni masuala ya maadili ndani ya aksiolojia.

15. Jibu sahihi: A

Ad hominem ni kosa la kuhamisha mjadala kutoka kwenye hoja kwenda kumshambulia mtu anayeitoa.

16. Jibu sahihi: A

Falsafa huchunguza kwa hoja misingi, thamani na uhalali wa kanuni, si kuzikubali bila kuzitathmini.

17. Jibu sahihi: A

Kufikia hitimisho pana kutokana na ushahidi mdogo ni ujumlishaji wa haraka.

18. Jibu sahihi: A

Falsafa ya elimu husaidia kuchunguza maarifa yanayostahili kufundishwa, thamani na malengo ya mtaala.

19. Jibu sahihi: A

Induksheni hutegemea ushahidi wa mifano; mifano michache inaweza kutoa hitimisho dhaifu lisilothibitisha jumla.

20. Jibu sahihi: B

Aksiolojia na maadili husaidia kuchunguza thamani na tabia njema zinazopaswa kuzingatiwa katika kufafanua mafanikio ya elimu.